

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 13 Febr. 1872, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Herr E. Frisks motion om Riksbankens ingående såsom delegare i enskilda bankbolag utan sedelutgifningsrätt.

I afsigt att bereda lättnader för bildande i landsorterna af bankbolag utan sedelutgifningsrätt, har Herr *E. Frisk* inom Första Kammaren, uti motion N:o 29, föreslagit alternativt: antingen

“att, om, i orter utom Stockholm, bildas på 10 års tid bankbolag, bestående af minst 30 personer med en teckningssumma af minst 600,000 rdr och utan rättighet att utgifva egna sedlar, riksbanken då, om penningetillgångarne det medgifva, skall i nämnde bolag ingå såsom delegare med hälften af teckningssumman, dock högst 500,000 rdr, och med rättighet att äfven tillsätta halfva antalet af direktionens ledamöter, men med skyldighet att, om årliga vinsten å nämnda banks rörelse öfverstiger 6 procent, riksbanken endast erhåller denna ränta å sina i bolaget insatta medel, hvaremot möjliga öfverskottet delas emellan de öfriga aktieegarne eller på annat sätt af dem disponeras“, eller ock:

“att om, i orter utom Stockholm, bildas, på 10 års tid, bankbolag, bestående af minst 30 personer med en teckningssumma af minst 600,000 rdr och utan sedelutgifningsrätt, ett sådant bolag har rättighet att, under nämnda tid, af riksbanken erhålla ett kassakreditiv å högst hälften af teckningssumman emot högst 4 procents årlig ränta och mot den säkerhet som af bankofullmäktige godkännes.“

Båda dessa förslag synas afse införandet af bankinrättningar, icke blott o iika de flera, som redan finnas, utan äfven grundade på åsigt, som väsendtligen afvika från dem, hvilka hittills antagits böra gälla för stiftandet af banker.

Väl hafva under sednaste tiderna flerehanda anmärkningar från olika sidor framställt emot uuvarande bankinrättningar; men en bestämd och på grundlig undersökning om de verkliga förhållandena hvilande öfvertygelse härutinnan lärer, efter Utskottets förmenande, icke kunna sägas hafva gjort sig gällande; och ännu mindre synes klarhet vara vunnin rörande de grundsatser, som verkligen må befinnas riktiga, samt om det bästa sättet för deras tillämpning. Under sådant förhållande kan det väl ifrågasättas, om det vore klokt att, innan meningarne i detta afseende mera stadgat sig, göra försök med nya slag af bankinrättningar.

De grundsatser, motionären synes hylla, tyckas närmast öfverensstämma med dem, som lågo till grund för de under 1850-talet och början af 1860-talet inrättade s. k. filialbankerna, och erinra derjemte om förslag, som vid den sistnämnda tidpunkten framställdes beträffande riksbanken.

Dessa sistnämnda vunno icke godkännande, och filialbanksystemet har, utan tvifvel på grund af vunnin erfarenhet om detsammäs mindre lämplighet, sedermera helt och hållet öfvergifvits.

Granskar man detaljerna af motionärens förslag, synas äfven dessa gifva skäligh anledning till anmärkningar. Intetdera af förslagen förbehåller någon pröfningsrätt af de bolags beskaffenhet, i hvilka riksbanken skulle äfventyra att ingå såsom bolagsman. I stället för att riksbanken numera icke åt andra inrättningar — ej ens riksgäldskontoret — lemna kreditiv på längre tid, än ett år i sender, skulle riksbankens medel här fastläsas för en tidrymd af 10 år och till belopp, som i anseende till bankernas obegränsade antal sjelft blefve obegränsadt. På det sätt motionären i sitt första förslag tänkt sig dessa bankers styrelser, torde det väl kunna ifrågasättas om riksbanken, utan att betala arvoden till de styrelseledamöter, riksbanken hade att utse, skulle dertill kunna finna lämpliga personer.

Utän att vidare ingå i förslagets öfriga detaljer, vill Utskottet endast slutligen fästa uppmärksamheten derpå, att förslagets genomförande skulle hafva till följd en vidt omfattande förändring i sättet för riksbankens verksamhet, och detta i en riktning, hvars fördelaktighet för riksbanken sjelf synes mycket tvifvelaktig.

På grund af det nu anförda, finner Utskottet sig böra

4:o

afstyrka bifall till det af Herr Frisk i hans nu ifrågavarande motion först framställda, ofvan anförda förslag.

Det i andra rummet föreslagna alternativet afser att berättiga enskilda bankbolag, som ej vilja utgifva egna banksedlar, till erhållande af försträckning i form af kassakreditiv från riksbanken.

Några af de redan anförda erinringarne i afseende på motionärens åsigter i allmänhet äro tillämpliga äfven på detta förslag. För öfrigt äro numera, efter undan-

rödjande af flera förutvarande inskränkningar i föreskrifterna rörande riksbankens förvaltning, sådana bankinrättningar, som de af motionären här afsedda, redan satta i tillfälle att från riksbanken erhålla understöd genom rediskontering derstädes af säkerheter, som bankerna innehafva, och detta tillfälle kan möjligen än vidare utsträckas genom medgifvande för riksbankens styrelse af vidgadt utrymme i afseende på beviljande af kassakreditiv; en fråga, som antagligen kommer att underkastas Utskottets pröfning vid granskningen af bankoreglementet.

I det omfång, motionären ifrågasatt, anser Utskottet riksbanken icke böra tillförbindas att tillhandagå enskilda bankinrättningar, och måste fördensull hemställa,

2:o

att det uti Herr Frisks förevarande motion i andra rummet framställda, ofvan anförda förslag icke för närvarande må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 Februari 1872.

J. v. Schwerin.

Utskottets ordförande.